

Urzędowa korespondencja dotycząca utworzenia towarzystwa lekarskiego w Kaliszu (lata 1869-1877)

Streszczenie

Prezentacja oficjalnych dokumentów dotyczących utworzenia towarzystwa lekarskiego w guberni kaliskiej. Tłumaczenie z języka rosyjskiego.

Official correspondence concerning the creation of a physicians' society in Kalisz Gubernya (1869-1877)

Summary

The presentation of official documents (a translation from Russian) concerning the attempts to create a physicians' society in Kalisz Gubernya (the Russian part of Poland).

W Archiwum Państwowym w Łodzi w Aktach Rządu Gubernialnego Kaliskiego z lat 1867-1918 znajdują się poniżej wydrukowane dokumenty. Jest to urzędowa korespondencja, oczywiście w języku rosyjskim, a dotycząca starań lekarzy kaliskich o utworzenie towarzystwa lekarskiego. W tłumaczeniach, które przedstawiam, zachowano częściowo ówczesne nazewnictwo i pisownię. A oto te dokumenty:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Departament Medyczny
Oddział II Stół 1.
13 sierpnia 1869 r. Nr 210
Do Panów Gubernatorów

Do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wpływają wnioski o zatwierdzenie nowych i uzupełnienie starych statutów stowarzyszeń lekarskich.

Biorąc pod uwagę, że obecnie już w wielu gubernjach istnieją towarzystwa lekarskie oraz że liczba tych towarzystw z biegiem czasu wzrasta, Rada Lekarska musiała każdorazowo rozpatrywać projekty poszczególnych stowarzyszeń niekiedy posiadające zasadnicze rozbieżności. Rada uznała za stosowne i celowe ustalić podstawowy statut dla stowarzyszeń lekarskich prowincjonalnych z zastrzeżeniem, że na założenie takich stowarzyszeń każdorazowo uzyskiwanoby pozwolenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Podstawą normatywnego statutu, przyjętego przez Radę, były projekty statutów stowarzyszeń, lecz zakres czynności w statucie został nakreślony bardziej obszernie, aniżeli w przedłożonych projektach i samo przez się rozumie, że ten program nie może być obowiązujący dla wszystkich stowarzyszeń lekarskich; każde z nich wybiera ten dział, który jest najbardziej potrzebny i wykonalny w warunkach danego stowarzyszenia.

Wysokość składek w statucie nie jest uwzględniona; każde stowarzyszenie ustala takowe według własnych warunków. Oprócz tego Rada Lekarska nie uważała za stosowne umieszczenie w statucie wyrażenia: „członek wspierający płci obojga”, ponieważ „członkiem wspierającym” (wg statutu mający charakter dobroczynny) mogą być osoby płci obojga. Członkami stowarzyszenia mogą być nie tylko lekarze, farmaceuci i weterynarze, ale także i przyrodnicy. Co się tyczy finansów poszczególnych stowarzyszeń, to statut normatywny nie wspomina o tym uważając, że każde stowarzyszenie samo może rządzić własnymi funduszami.

Zgadając się ze zdaniem Rady Lekarskiej i zatwierdziwszy ułożony przez nią normatywny statut dla mających powstać w przyszłości stowarzyszeń lekarskich, mam zaszczyt przekazać jeden egzemplarz Waszemu Przedstawicielstwu dla zawiadomienia według należności, dodając przy tym, że proszę o utworzenia stowarzyszeń lekarskich w Waszej Gubernji, należy kierować tylko na podstawie normatywnego statutu; w wypadku gdyby jednak stowarzyszenie wprowadziło jakieś zmiany w statucie lub jakieś dodatki, to w takim wypadku należy prośbę skierować do ministerstwa.

Podpisał: Minister Spraw Wewnętrznych
Generał-Adjutant Timaszew

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 2-3

P.O. Inspektor Medyczny
24 stycznia 1875 r.
Nr 49
Do Pana Naczelnika Gubernji Kaliskiej

Załączając przy niniejszym Waszej Wielmożności prośbę (podanie) lekarzy miasta Kalisza, pragnących założyć w Kaliszu stowarzyszenie lekarzy na zasadach umieszczonych w załączonym statucie, mam zaszczyt uniżenie prosić Waszą Wielmożność o uzyskanie zgody Pana Ministra Spraw Wewnętrznych na utworzenie stowarzyszenia i zatwierdzenie statutu.

Podpis nieczytelny

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 4

Kancelarja
Generał-Gubernatora Warszawskiego
Warszawa 19 maja 1876 r.
Nr 11065
Do Pana Naczelnika
Gubernji Kaliskiej

Dnia 25 stycznia ub. r. Wasza Wielmożność złożył podanie o zatwierdzenie projektu statutu stowarzyszenia lekarzy kaliskich i o przyzwolenie utworzenia wyżej wymienionego stowarzyszenia. Ponieważ w przedłożonym projekcie statutu znalazły się pewne odchylenia od norm zatwierdzonych przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych 2 lipca 1869 r. w normatywnym statucie podobnych stowarzyszeń, na zasadzie którego zostało utworzone, za zgodą ministerstwa w roku 1872, stowarzyszenie lekarzy gubernji płockiej, w związku z powyższym załączamy statut stowarzyszenia lekarzy gubernji płockiej. Tak więc zwracając projekt statutu stowarzyszenia lekarzy kaliskich, kancelarja Generał-Gubernatora Warszawskiego, ma zaszczyt uniżenie prosić Waszą Wielmożność, czy nie znalazłby Pan właściwym zarządzić, aby ten statut był ułożony odpowiednio do zatwierdzonego przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych według statutu stowarzyszenia lekarzy Gubernji Płockiej, po wykorzystaniu tego ostatniego prosimy o zwrot do Kancelarji Generał-Gubernatora Warszawskiego.

Za kierownika (-) podpis nieczytelny
Za Zarządzającego Sekretariatem (-) Jaroszynski

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 6-7

Gubernator
21 lipca 1876 r.
Nr 342
(brudnopis)
Do Kancelarji

Pana Generał-Gubernatora Warszawskiego

W odpowiedzi na pismo z dnia 19 maja br. za Nr 11065 065 mam zaszczyt zawiadomić Kancelarję, że na moją propozycję kaliscy medycy wyrazili chęć założenia stowarzyszenia na podstawie prawideł zawartych w normatywnym statucie, zatwierdzonym przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych dnia 2 lipca 1869 roku, który okazał się zupełnie zgodny ze statutem stowarzyszenia lekarzy płockich.

Zwracając niniejszym statut lekarzy płockich, mam zaszczyt prosić o uzyskanie pozwolenia na założenie w Kaliszu stowarzyszenia lekarzy gubernji kaliskiej na podstawie normatywnego statutu.

Gubernator
(-) podpis nieczytelny

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 24

Generał-Gubernator Warszawski
6 listopada 1876 r.
Nr 23124
otrzymano 11 listopada 1876 r.

Do Pana Naczelnika Kaliskiej Gubernji

Na skutek starań Waszej Wielmożności, skontaktowałem się z p. Ministrem Spraw Wewnętrznych i prosiłem o pozwolenie założenia przez kaliskich lekarzy stowarzyszenia na zasadach zawartych w normatywnym statucie stowarzyszeń lekarskich z roku 1869, rozesłanym Naczelnikom Gubernji dnia 13 sierpnia 1869 r. Nr 210.

Zarządzający Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, biorąc pod uwagę pożytek przez założenie stowarzyszeń lekarskich w gubernjach, przedstawił prośbę w Komitecie do Spraw „Carstwa Polskiego” zgadzając się ze swej strony na wydanie pozwolenia utworzenia stowarzyszenia lekarzy Kaliskiej Gubernji pod następującymi warunkami: aby umożliwić i zawczasu zawiadomić Gubernatora o dniu, godzinie i miejscu zebrania stowarzyszenia z zaznaczeniem tematów poruszanych na tym zebraniu.

Wyciąg z Rejestru Komitetu do Spraw „Carstwa Polskiego” podaje, że 28 września podano do wiadomości Ministra Spraw Wewnętrznych, że Komitet nie widzi przeszkód założenia wzmiankowego stowarzyszenia z dodatkiem, że oprócz zawiadomień każdorazowych o miejscu, godzinie i dniu zebrania, korespondencja i rachunkowość stowarzyszenia ma być prowadzona w języku rosyjskim, jak również protokoły zebrań i sprawozdania, do których w miarę potrzeby może być dołączone tłumaczenia na język polski - to wszystko zostało przedłożone p. Ministrowi Spraw Wewnętrznych w celu uzyskania pozwolenia na założenie stowarzyszenia lekarzy Gubernji Kaliskiej. Jego Carska Mość na rejestrze Komitetu 14 października 1876 r. raczył własnoręcznie napisać „wykonać”.

Generał-Adjutant Timaszew zawiadomił mnie o tym 28 października za nr 171 i prosił o wydanie odpowiednich zarządzeń w celu założenia wzmiankowego stowarzyszenia na podstawie odpowiednich ustaw i uzyskania ustawowej opłaty skarbowej na rzecz państwa.

O tej opinii p. Ministra Spraw Wewnętrznych zawiadamiam Waszą Wielmożność na wniosku z 21 lipca br. dla wydania dalszych zarządzeń z Pana strony.

Generał-Adjutant (-) podpis nieczytelny
Kierownik Kancelarji (-) podpis nieczytelny

Znaczek skarbowy na 40 kopiejek
skasowany 1/13 sierpnia 1876 r.

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 26-28

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Zarząd Kaliskiej Gubernji
Wydział Lekarski
Stół 15
25 maja 1877 r.
Nr 254
m. Kalisz

Wydział lekarski prosi drugostronnie wzmiankowanych p.p. lekarzy o przybycie do Wydziału Lekarskiego 26 maja br. o godz. 6-ej po południu dla założenia w obecności Jego Wielmożności Naczelnika Gubernji stowarzyszenia lekarzy.

p.o. Inspektor medyczny

Sekretarz (-) Żywanowski

Do wiadomości

lekarz Wilczewski (-) podpis
lekarz Drecki (-) podpis
lekarz Mieszczański (-) podpis

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 29

Protokół
Działo się w siedzibie Kaliskiego Gubernatora
26 maja/7 czerwca 1877 r.

Obecni

1. Kaliski Gubernator Radca Stanu Zwyczajny Nabokow.
2. p.o. Inspektor medyczny Radca Stanu Wejss.
3. Starszy Lekarz Szpitala św. Trójcy dr Cytwic.
4. Młodszy Lekarz tegoż Szpitala Drozdowski.
5. Lekarz Szpitala Żydowskiego Rymarkiewicz.
6. Pomocnik medycznego inspektora i kaliski lekarz miejski Merkiel.
7. p.o. Lekarz powiatowy Hindemith.
8. Lekarz kaliskiego więzienia Grekowicz.
9. Lekarz kaliskiego gimnazjum Mieszczkański.
10. Wolnopraktykujący lekarz Wilczyński (Z.K.: błąd! winno być Wilczewski).
11. Wolnopraktykujący lekarz Drecki.

Wysłuchano: Zarządzenie Pana Generał-Gubernatora Warszawskiego z dnia 6 listopada 1876 roku – nr 23124 następującej treści:

W rezultacie starań Pana Gubernatora Kaliskiego, radcy stanu zwyczajnego Karnowicza, Pan Generał-Gubernator Warszawski zabiegał w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, na prośbę lekarzy kaliskich, o pozwolenie na założenie stowarzyszenia lekarzy Gubernji Kaliskiej na zasadach zawartych w normatywnym statucie towarzystw lekarskich z 1869 r. rozesłanym do naczelników gubernji 13 sierpnia 1869 roku – nr 210 (ryc. 1).

Minister Spraw Wewnętrznych biorąc pod uwagę korzyści tak teoretyczne, jak i praktyczne z powstania towarzystw lekarskich w gubernjach, przedstawił te starania w Komitecie do spraw Cesarstwa (D.K.: Królestwa?) Polskiego zgadzając się ze swej strony na wydanie pozwolenia na utworzenie w Gubernji Kaliskiej towarzystwa lekarskiego na zasadach przyjętego statutu z 1869 r. Żeby jednak ułatwić nadzór miejscowych władz nad tym stowarzyszeniem, należy zawczasu powiadamiać gubernatora o dniu, godzinie i miejscu zebrania towarzystwa, a także o tematach poruszanych podczas zebrania. Niniejszym w wyciągu z Rejestru Komitetu do spraw Cesarstwa (D.K.: Królestwa?) Polskiego 28 września podano do wiadomości Ministra Spraw Wewnętrznych, że Komitet nie widzi przeszkód w założeniu towarzystwa lekarzy Kaliskiej Gubernji, z tym że oprócz każdorazowych zawiadomień gubernatora o miejscu, dniu i godzinie zebrania, korespondencja i rachunkowość ma być prowadzona w języku rosyjskim, w tym także sprawozdania i protokoły z zebrań, do których w razie potrzeby może być dołączone tłumaczenie na język polski. To wszystko zostało przedstawione Ministrowi Spraw Wewnętrznych w celu uzyskania pozwolenia na założenie stowarzyszenia lekarzy Gubernji Kaliskiej. Jego Cesarska Mość Imperator na Rejestrze Komitetu raczył napisać własnoręcznie: „wykonać”.

Generał-Adjutant Timaszew zawiadomił o tym Generał-Gubernatora 28 października.

Podpisy lekarzy (częściowo w języku polskim, a częściowo w rosyjskim): Cytwic, Drozdowski, Drecki, Grekowicz, Hindemith, Merkiel, Mieszczkański, Rymarkiewicz, Wejss, Wilczewski (ryc. 2).

Arch. Państw. w Łodzi, Rząd Gubernialny Kaliski, sygn. 7735, s. 31-34

Tak wyglądała urzędowa korespondencja, która doprowadziła do powołania Towarzystwa Lekarzy Gubernji Kaliskiej. Od początków istnienia używano nazwy Societas Medica Calisiensis, aby pominąć urzędową rosyjską Obščestwo Vraczej Kališskoj Gubernii. Dowodem tego jest pieczęć Towarzystwa z 1877 roku, którą tu pokazujemy (ryc. 3). Dodajmy, że na zebraniach używano języka polskiego, protokoły były też pisane po polsku - wbrew zarządzeniom władz rosyjskich. Takie są korzenie Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Dziękuję Pani dr Danucie Krausharowej za przetłumaczenie ostatniego z prezentowanych tu dokumentów. Tłumacz pozostałych dokumentów nieznan.

Przedstawił:
dr med. Zbigniew Kledecki
prezes KTL